

جایی میان خیر و شر

راما قویدل که قبل از این کارگردانی سریال‌های «گمشده» و «شاید برای شما هم اتفاق بیفتد» را از او شاهد بودیم، در تجربه جدید خود باز هم سراغ مسائل و معضلات اجتماعی رفته است.

گفت گو با راما قویدل، کارگردان مجموعه يك لحظه دیرتر جایی میان خیر و شر

مرجان صائبی: راما قویدل که قبل از این کارگردانی سریال‌های «گمشده» و «شاید برای شما هم اتفاق بیفتد» را از او شاهد بودیم، در تجربه جدید خود باز هم سراغ مسائل و معضلات اجتماعی رفته است.

«گمشده»؛ هر اپیزود در عین مستقل بودن پیوندی ظریف با اپیزود بعدی دارد. کمی دیرتر در قالب مسائل اجتماعی به تلاقی مفاهیم خیر و شر و تاثیر زمان در روند اتفاقات روزمره می‌پردازد. به قول راما قویدل کمی دیرتر کوششی است برای یادآوری اینکه همه چیز در جهان و کائنات و اتفاقاتی که پیرامون ما می‌افتد، کاملاً هوشمندانه و حساب شده است. جهان جایی است که طراحی بسیار حیرت‌انگیزی دارد و همان افسونی است که ما در آن شناوریم.

«گمشده»؛ مجموعه يك لحظه دیرتر سومین تجربه اپیزودیک در کارنامه کاریتان است. مضمون این مجموعه هم حول محور معضلات اجتماعی می‌چرخد؟

مضمون اپیزودها به فراخور خود اپیزود و جای قرار گرفتن آن در روند پخش متفاوت است و تغییر می‌کند. در واقع کانسپت سریال نگاهی است به اتفاقاتی که در بستر اجتماع رخ می‌دهد و تلاقی مفاهیم خیر و شر و موقعیت زمانی‌ای که می‌تواند روی این اتفاقات تاثیر بگذارد. اسم مجموعه هم در واقع از همین موضوع نشأت می‌گیرد.

«گمشده»؛ یعنی به نظر شما عامل زمان خیر یا شر بودن هر اتفاقی را تعیین می‌کند و هر اتفاقی ذاتاً خیر یا شر نیست. خیر اصلاً اینگونه نیست. مفهوم کلی يك لحظه دیرتر این است که روند اتفاقات در زندگی هرکدام از ما با یک اقدام در یک مقطع زمانی ممکن است تغییر کند. يك لحظه درنگ کردن یا زودتر انجام دادن عملی در یک موقعیت، می‌تواند تغییر بزرگی در زندگی ما ایجاد کند. نیز کوششی است در یادآوری این مفهوم که همه چیز در جهان و کائنات و اتفاقاتی که پیرامون ما می‌افتد، کاملاً هوشمندانه و حساب شده است. افعال ما در زمان تعریف می‌شوند؛ اصول اخلاقی ما نیز. جهان جایی است که طراحی بسیار هوشمندانه و حیرت‌انگیزی دارد و همان افسونی است که ما در آن شناوریم.

«گمشده»؛ یکی از مهم‌ترین عوامل در ساخت سریال‌های اپیزودیک حفظ پیوند بین اپیزودها در عین متفاوت بودن است. با توجه به اینکه شما با تدوین، کارتان را شروع کردید، فکر می‌کنید تجربه کار تدوین چه تاثیری در کارگردانی سریال‌های اپیزودیک دارد؟ اساساً هر آنچه من از سینما بلدم که البته خیلی هم زیاد نیست در آموخته‌هایم در اتاق تدوین است. کم بودن آنچه آموخته‌ام از روی صداقت محض است نه از روی تواضع و فروتنی؛ اتاق تدوین آموزنده‌ترین مکان برای کسی است که می‌خواهد در سینما کار کند. طبیعتاً هر فعلی که در سینما انجام می‌دهم ناشی از دوره طولانی کار تدوین است.

«گمشده»؛ کار اپیزودیک خیلی با ذائقه مخاطب ایرانی جور نیست. برای ارتباط برقرار کردن بین مخاطب و کار اپیزودیک چه کار کردید؟

من تلاش کردم که در این 3 تجربه اپیزودیک که تا به حال داشته‌ام گونه‌های متفاوتی از کار اپیزودیک را تجربه کنم؛ اپیزودهای کاملاً مستقل؛ مثل سریال شاید برای شما هم اتفاق بیفتد. اپیزودهای کاملاً به هم پیوسته که یک محور اصلی دارد و قصه‌های دیگری به آن متصل می‌شود، مثل سریال گمشده و تجربه‌ای بین این دوگونه که سریال يك لحظه دیرتر است.

«گمشده»؛ این بینابین بودن مجموعه يك لحظه دیرتر و تفاوت آن با کارهای اپیزودیک قبلی در چیست؟ در انتهای هر قسمت از این سریال، شخصیت‌های اپیزود قبلی به اپیزود بعدی متصل می‌شوند و نیز بعضاً می‌بینید، شخصیت‌هایی که در یک اپیزود نقش اصلی دارند ممکن است در اپیزود بعدی به‌عنوان شخصیت‌های فرعی حضور داشته باشند. نکته دیگر این است که در این مجموعه ما چند شخصیت داریم که به‌طور ثابت در کل سریال حضور دارند و البته خط داستانی پررنگی ندارند و فقط سرنوشت آنها پس از اپیزود خودشان روایت می‌شود. به همین خاطر نسبت به 2 تجربه قبلی خیلی متفاوت بود.

#8226& به نظرتان مزیت سریال‌های اپیزودیک نسبت به سریال‌های به هم پیوسته چیست؟ یکی از مهم‌ترین مولفه‌های کار اپیزودیک این است که شما ژانرهای مختلفی را تجربه می‌کنید؛ ممکن است شما یک سریال ملودرام خانوادگی کار کنید. اما در کار اپیزودیک قصه‌های متفاوتی وجود دارند که شما می‌توانید گونه‌های مختلف فیلمسازی را تجربه کنید و این خیلی جذاب است؛ مثلاً در یک لحظه دیرتر ما یک ملودرام خانوادگی، یک فیلم جاده‌ای، گونه اجتماعی و حتی معمایی داریم. این گونه‌های مختلف موقعیت‌های چالش‌برانگیز خوبی را برای کارگردان فراهم می‌کنند. برای همین تجربه باارزشی است.

#8226& کار کارگردان در این نوع سریال خیلی سخت‌تر است؟ بله. به لحاظ اجرا، بسیار سنگین‌تر از سریال پیوسته است. البته هر چقدر کار سخت‌تر باشد موقعیت دست‌وپنجه نرم‌کردن و چالش برای گروه بیشتر اتفاق می‌افتد. از نظر من این دست‌وپنجه نرم‌کردن جذاب‌ترین بخش سینماست.

#8226& استقبال مخاطبان از کدام نوع کار اپیزودیک بیشتر بود و کدام نوع را موفق‌تر می‌بینید؟ پخش سریال به تازگی شروع شده‌است و من هنوز بازخوردی نگرفته‌ام. باید زمان بیشتری بگذرد تا بتوانم این حلقه را در ذهنم تکمیل کنم.

#8226& با توجه به علاقه مخاطب تلویزیون به روایت، فکر می‌کنم مجموعه گمشده موفق‌تر بوده باشد. در واقع توفقی که من از گمشده و نوع پخش آن داشتم برآورده نشد.

#8226& چرا؟

فکر می‌کنم اتفاقی که در مورد ارتباط با مخاطب باید پیش می‌آمد، رخ نداد و این موضوع اصلاً برای من خوشایند نبود، چون سریال گمشده کار بسیار سختی بود و ما رنج زیادی برای ساخت این مجموعه تلویزیونی کشیدیم. یکی از علل این عدم ارتباط مخاطب با سریال، شرایط پخش و زمان‌بندی و فاصله‌ای که در پخش اپیزودهای مجموعه بین تعطیلات متفاوتی پیش آمد، بود. البته مواجهه مخاطب در تبلیغات رسانه‌ای سیما در یک باکس 3تایی بود و نیز ساعت پخش مصادف بود با برنامه‌ای با مخاطب میلیونی به نام 90 و نیز یکی از برنامه‌های بسیار پربیننده ماهواره‌های آن سوی آبی و صد البته ناتوانی من در انجام کار که شاید همه این‌هایی که گفتم جز مورد آخر، بهانه‌ای بوده است. در هر حال توقع ما در ارتباط با مخاطب برآورده نشد.

#8226& گویا برای ماه رمضان هم در حال ساخت سریال هستی؟

بله این افتخار را دارم که از طریق آنتن شبکه دو در خدمت بینندگان عزیز باشم که کار فوق‌العاده سنگین و در عین حال جذابی است.

#8226& به کار اپیزودیک بیشتر علاقه‌مندید یا سریال دنباله هم...

این اولین تجربه سریال پیوسته برای من نیست. قبلاً تجربه #171& شب می‌گذرد را هم داشتم. اساساً این فرم برایم جذاب‌تر است چون شما فرصت دارید قصه را با تمرکز و طمانینه تعریف کنید.

#8226& تجربه کار در تلویزیون چگونه است؟

به‌رغم اینکه به‌طور کلی از سینما وارد این حرفه شده‌ام اما کارگردانی را در تلویزیون شروع کردم و تا به حال هیچ فیلم و سریالی غیر از تلویزیون نساختم و حتی فیلم سینمایی‌ای هم که ساختم برای شبکه سحر تلویزیون بود.

#8226& با محدودیت‌های تلویزیون چطور کنار می‌آیید؟

آسان نیست ولی قابل درک است.

#8226& تا به حال به کارتان لطمه نزده؟

بهتر است به جای محدودیت‌ها، بگویم مراعات‌ها. ببینید بعضاً به لحاظ مراعات، شرایط و وضعیت پیچیده‌ای به وجود می‌آید و این مراعات‌ها در هر شبکه‌ای متفاوت است. اما با تمام این مشکلات به نظرم ما باید روش‌هایی را پیدا کنیم که به صورت خلاقانه کارهای بهتری تولید کنیم و در عین همین مراعات‌ها قصه‌هایمان را خوب تعریف کنیم. در موجزترین شکل می‌توانم بگویم کار در تلویزیون لذت‌بخش است و تلویزیون همیشه پذیرای تجربه‌های جدید بوده و همواره موقعیت‌های درخشانی برای جوانان فراهم کرده است. این چیزی نیست که به راحتی برای خیلی‌ها قابل درک باشد. شاید خیلی از دوستانی که مشغول کارند درک نکنند در چه موقعیت مهم، حساس و خطیری هستند و این تجربه را تلویزیون در اختیارشان می‌گذارد. باید قدر این فرصت را بدانند و مراعات‌های تلویزیون را به صورت هنری و خلاقانه اجرا کنند تا هم پیکره کار آسیب نبیند و هم چیزی که مدنظرشان است بیان شود. در هر حال همچنان علاقه‌مند به کار کردن در تلویزیون هستم و اگر فضایی پیش بیاید که بخواهم در سینما هم کار کنم، همواره مشتاق بازگشت به تلویزیون هستم.

•#؛ یعنی به نظر شما کارهای ضعیف به خاطر شرایط تلویزیون نیست بلکه به خاطر عدم خلاقیت هنرمندان است؟ دقیقا. به نظرم هیچ ربطی ندارد. شرایط، مانع کار خوب ساختن نیست. اینها بیشتر غرولندهایی است که محلی از اعراب ندارد. تولید کردن کار خوب تحت هر شرایط و امکاناتی امکان دارد. مشکل ما فقط فکر، خلاقیت و انرژی گذاشتن برای کار است؛ چون در همین شرایط هم کارهای خیلی خوبی تولید شده و همانطور که دیدید به قله‌های بلندی هم دست پیدا کرده‌ایم.

•#؛ دغدغه شما همیشه معضلات اجتماعی بوده. آیا تا به حال پیش آمده نتوانید به یک معضل روز اجتماعی در تلویزیون بپردازید؟

چرا، گاهی پیش آمده که ما طرح‌ها و فیلمنامه‌هایی داشتیم که ارائه دادیم و رد شده است یا گفته شده که الان شرایط برای ارائه چنین طرح‌هایی مناسب نیست. بله این مسائل دائم وجود دارد. فکر می‌کنم زمان هر کاری قطعا فرامی‌رسد. به قول معروف اگر کسی بخواهد کاری انجام دهد، دیر و زود دارد اما سوخت و سوز ندارد.

•#؛ معضلاتی که به آنها می‌پردازید چقدر تحت‌تاثیر تجربیات شخصی شماست؟ طبیعتا خیلی زیاد. در این 37 سالی که از خدا عمر گرفته‌ام تجربیاتی داشته‌ام که در واقع مهم‌ترین گنجینه‌ام برای هر کاری است. همیشه به احساسات و سوابق حس‌ای که داشتم رجوع می‌کنم و می‌کوشم تاثیر آنها را به تصویر بکشم. فیلمسازی را شاید به نوعی در واقع ترجمه از زبان کلمه به تصویر گفت و بالطبع هر چقدر دامنه اطلاعات شما در محدوده دستور زبانی‌ای که کار می‌کنید بیشتر باشد و با احساسات قدرتمندی همراه شود نتیجه بهتری خواهد داشت.

•#؛ شما چقدر در متن تصرف می‌کنید؟ بستگی به قدرت متن دارد. اگر متن کامل باشد فقط رنگی از ذهن کارگردان به آن می‌پاشد و اگر نباشد دوباره از بیخ‌وبن ساخته می‌شود.